

BUTLLETÍ DE LA COLÒNIA I VILA DE FORCALL

Bisgargis

ANY LVI

Nº 332

TARDOR 2018

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.028-70

“Campana”

Campana de Santa Anna
recentment restaurada

Foto: Sergio Bordás

EDITORIAL

Tenim renovació de la junta de la Colònia. Deixeu-me començar dient que ha estat un honor ser el president de la Colònia Forcallano-catalana aquests darrers 8 anys.

Ara ha arribat el moment de deixar pas a nova gent. La renovació no és només important, sinó vital per a qualsevol organització.

Crec que no cal fer un balanç de les coses fetes en aquests anys: exposicions, presentacions de llibres, edicions de llibres i fulletons propis, col·laboracions en activitats d'altres associacions o de l'Ajuntament, etc. Segurament ho recordeu i, a més, ho hem anat explicant cada any en l'informe d'activitats realitzades dins de la nostra assemblea de socis.

Sí que voldria fer una mena de balanç emocional. La sensació dominant, en aquests moments, és de satisfacció perquè la Colònia segueix endavant amb un nou president i una nova junta. També tinc, però, una mica de sensació de buit, com sempre passa quan una etapa en la vida s'acaba. Per sort, com a president emèrit no perdre el lligam. Ja sabeu que les persones que han estat a la junta, en qualsevol càrrec, ho porten dins i sempre estan disposades a donar un cop de mà. Jo no seré una excepció i em poso a disposició de la nova junta per tot el que es necessiti.

En aquests moments hi ha recursos econòmics per a fer coses gràcies a les subvencions de la Generalitat Valenciana. A grans trets, els

nostres ingressos propis, quotes de socis i loteria, serveixen per pagar la publicació del Biscargis. Fer-ne una part a color l'ha dotat de més atractiu, però tot això no és barat. Aleshores, és la subvenció de la Generalitat Valenciana el que ens permet fer altres activitats.

Ara fa 8 anys, l'anterior junta va deixar uns estalvis, fruit de la seva bona i rigorosa gestió i d'ajuts importants de la Generalitat Valenciana. Després han vingut uns anys amb quantitats rebudes molt minses i és gràcies als estalvis que s'han pogut finançar activitats una mica costoses.

Ara, els vents tornen a bufar a favor. Han canviat els criteris de valoració de les entitats que sol·liciten subvenció i hem sortit afavorits. No és que ara siguem més guapos

que abans, és que els nous barems ens són favorables. Dels 100 punts màxims possibles, 30 punts són per característiques de l'entitat i 70 punts per les activitats que proposa fer i que fa l'entitat. En la part de característiques de l'entitat traiem molts punts en apartats com nombre de socis o antiguitat. En la part d'activitats, les nostres propostes i realitzacions dels darrers anys han estat molt ben valorades. Puntuen detalls com el reconeixement de necessitats i la satisfacció d'aquestes. També la planificació i la realització de les activitats.

Daquesta manera, les quantitats rebudes els dos últims anys ens permeten poder seguir planificant nous projectes. No hem de perdre de vista, però, l'experiència passada i cal estalviar una mica per una possible època de vaques primes.

Tornant un moment als barems de valoració de les entitats, un altre factor que es té molt en compte és la difusió que se'n fa de les activitats. Ací un punt a millorar seria tenir l'adreça de correu electrònic de tots o de la majoria dels socis. Si no esteu segurs que la vàreu comunicar, us prego que la faciliteu a la junta.

També en aquest apartat de la difusió, està el tema de la pàgina web. En vàrem fer una, aprofitant un programa de la Generalitat Valenciana que es deia Competic, però quan aquest programa va deixar de funcionar, ens vàrem quedar sense pàgina web. Cal fer-ne una de nova.

La nova junta ja està treballant en aquest i altres temes. És una junta il·lusionant, amb noves incorporacions i noves funcions per mem-

bres de la junta anterior que formen part de la nova. És una satisfacció veure les ganes que hi posen.

També és molt gratificant, en fer una mirada al nostre voltant, poder copsar la vitalitat de l'associacionisme a Forcall. Cada associació fa una aportació diferent de la vida col·lectiva. La raó d'existir de la Colònia ha de continuar sent realitzar activitats que siguin d'utilitat a Forcall i als forcallans, amb l'única limitació de no encavalcar-se amb el que fan altres associacions o les administracions. És molt obert, ho sé, però així és com ho veig. Una gran virtut de la Colònia ha estat saber evolucionar des de les activitats inicials a les actuals. Potser aquestes se seguiran fent durant molt de temps, o no, la nova junta i altres futures ho hauran d'anar decidint.

He d'agrair l'ajut de molta gent durant aquest temps. A l'Ajuntament de Forcall, sempre disposat a ajudar-nos; a la Generalitat Valenciana, l'aportació econòmica de la qual fa possible moltes de les nostres activitats; a tots els socis i simpatitzants de la Colònia, a totes les persones que ens ajuden en coses pel Bisgargis i en l'organització d'activitats i, d'una manera molt especial, als companys de junta. Ha estat un honor i un plaer treballar amb ells aquests anys.

Les meves últimes paraules com a president vull que siguin per desitjar tota la sort del món a la nova junta. Ànim i endavant.

Fins aviat.

Moltíssimes gràcies a tothom.

Ferran Sales Busquets

IMATGES DEL CONGRÉS

CONGRÉS DE COMUNITATS VALENCIANES A L'EXTERIOR 26, 27 i 28 d'octubre de 2018 - Alacant

L'Honorable Conseller de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, D. Manuel Alcaraz Ramos, va inaugurar el Congrés de Comunitats Valencianes a l'Exterior, que es va celebrar a Alacant els dies 26, 27 i 28 d'octubre. El molt Honorable President de la Generalitat, D. Ximo Puig, va excusar la seva assistència però va enviar una salutació virtual.

Abans de parlar del congrés CEVEX caldria aclarir conceptes: Els Centres Valencians en l'Exterior (CEVEX) són associacions privades sense ànim de lucre constituïdes per comunitats de valencians i valencianes assentades fora del territori valencià, que han de ser reconegudes com a tals per l'òrgan competent de la Generalitat, funcionant com a vincles entre la nostra terra i els valencians que estan fora. El poble valencià té una llarga història d'emigració i al llarg del segle XX van sorgir nombroses Cases de València i Colònies d'emigrants amb l'objectiu de mantenir viva la memòria de la seva terra natal.

Feia uns vuit anys que no es reunien els CEVEX, han estat temps difícils i de canvis profunds, sobretot en el govern de la Comunitat Valenciana, i la iniciativa d'organitzar aquest congrés ha estat molt ben rebuda per part de les diferents associacions valencianes a l'exterior.

En aquesta trobada a Alacant es van donar cita a representants d'una trentena de centres arribats de diversos països com el Japó, França, Xile, Mèxic, Argentina, Uruguai, Veneçuela o els Estats Units, i de diferents comunitats autònomes espanyoles.

La nostra associació fa molts anys que va ser reconeguda com a CEVEX i sempre ha participat en els diferents congressos organit-

zats per la Generalitat Valenciana. Aquestes trobades són una eina indispensable per tal de conèixer la realitat dels diferents centres, amb moltes diferències però també moltes coses en comú. Enfortir els llassos entre les diferents associacions és un objectiu molt enriquidor. Conèixer com funcionen els altres centres, com gestionen els problemes i coordinar una estratègia per tal de trobar solucions és una tasca enriquidora.

La Colònia Forcallano-catalana ha estat representada en aquest congrés pel seu president Ferran Sales i pel vocal Sergi Bordás, cal destacar que la nostra associació és una de les més veteranes que participen en el congrés i malgrat la seva particularitat, ja que és l'única que representa als emigrants d'un poble en concret de la comunitat valenciana, sempre ha estat molt valorada pels diferents

Un moment del Congrés

responsables de la Generalitat. Com anècdota, la disposició de les diferents associacions a la taula del congrés estava feta en funció del reconeixement de les mateixes per part de la Generalitat, i nosaltres estàvem ben a la vora de la presidència.

Els actes i reunions del congrés van tenir lloc a la Casa Mediterrani d'Alacant, situada a la plaça Arquitecte Miguel López, una antiga

estació de tren perfectament rehabilitada per acollir actes d'aquest tipus. El divendres va ser una jornada de presentacions, amb els parlaments dels diferents responsables de la Generalitat Valenciana i dels representants de tots els centres, un sopar informal a la mateixa seu va servir perquè tots ens començarem a conèixer millor.

Dissabte va ser un dia intens, els responsables de la Generalitat van ser molt clars a l'hora d'exposar el que volen que siguin els CEVEX, van mostrar molt interès per la transparència i per la justificació de les subvencions, els recursos són escassos i hem de procurar optimitzar els resultats. Els diferents centres van anar explicant també les seves inquietuds, que van resultar ser molt diverses, és evident que no es viu la mateixa realitat a Amèrica que a Europa. El problema del relleu generacional és una constant a molts centres, però amb excepcions propiciades per les noves formes d'emigració, també han sorgit noves formes d'entendre aquests centres, per posar un cas extrem el del Japó, amb un sol valencià que s'ha proposat donar a conèixer la seva terra als nipons.

Després d'un dinar informal a la mateixa seu del congrés, Arantxa Grau, professora de sociologia de la Universitat de València, va donar una xerrada sobre la incorporació i participació dels més joves en el món associatiu.

ben entrada la tarda es va procedir a la clausura del congrés. La taula de presidència la completaven María Belén Cardona, secretaria autonòmica de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, i Irene Mateu responsable del Servei de Participació i sempre a disposició de totes les associacions. A la nit tots els participats van gaudir del sopar oficial en el Museu Volvo Ocean Race.

Dinar informal a la seu del Congrés

Debat

Seguidament Aitana Mas, directora general de Transparència i Participació, va dirigir un debat al voltant de les iniciatives de futur. Ja

Diumenge vam poder gaudir d'una visita guiada per la ciutat d'Alacant i d'un dinar de cloenda al restaurant Dàrsena. Particularment voldríem agrair a la Generalitat Valenciana l'esforç realitzat, som conscients que el moment econòmic no és el millor, però s'ha de reconèixer que han sabut estar a l'alçada de les circumstàncies i ens han transmès a tots els centres un missatge positiu i de futur. Des de la Direcció General de Transparència i Participació se'ns va transmetre la seva intenció de repetir el congrés cada quatre anys, donat l'èxit de la present edició.

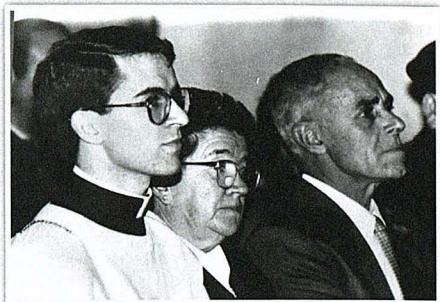
Mn. VÍCTOR CARDONA - 25 ANYS DE SACERDOCI

Familiars, amics i veïns van omplir l'Església de Forcall el 10 de novembre. El motiu era la celebració dels 25 anys de sacerdoci de Mn. Víctor Manuel Cardona Eixarch, Doctor en Teologia, Ecònom de la Diòcesi de Tortosa i Rector de la Parròquia de Campredó.

L'Excm. i Revdm. Bisbe de la Diòcesi Mn. Enrique Benavent va presidir la Missa des d'un lloc preferent. A l'Altar vint-i-un sacerdots la van concelebrar amb Mn. Víctor que portava la mateixa alba i casulla que el dia que es va ordenar i el calze que li va regalar per aquell dia Mn. Santiago Casanova, que ell mateix va rebre en herència del també forcallà Mn. Josep Bordàs.

Entre els capellans concelebrants estava el Vicari General de la Diòcesi, Il·lm. Mn. José Luis Arín, el Canonge Mn. Josep Alanyà director de l'Arxiu Històric, Mn. Tomàs Mor, titular del col·legi diocesà, Mn. Joan Guerol, rector de la Cava, Mn. Joaquim Iturat, delegat de patrimoni, Mn. Emilio Vinaixa, rector de l'Assumpció de Vinaròs, Mn. Alfonso Monfort, Mn. José Angel Pitarch, rector de Morella, Mn. Gaspar Hernández, rector del Seminari d'Àvila i catedràtic de la Universitat de Salamanca, Mn. Jorge Morant, director del Convictori Sacerdotal de València i professor de la Facultat de Teologia d'aquella ciutat i quatre fills de Forcall: Mn. Enrique Aymerich, Mn. Marcos Gascón, Mn. Francisco Garcia i Mn. José Antonio Omedes; a més del rector actual de la parròquia Mn. Juan José Roca i dos antecessors seus: Mn. Tomàs Pallarés i Mn. Javier Vilanova. Santi, seminarista, va ajudar a l'acte.

La coral parroquial, dirigida per Enrique Polo i reforçada per forcallans residents

El dia de la seva ordenació al costat dels seus pares, Consuelo i Manuel

a l'exterior i per altres veïns de la comarca, i acompanyats a l'òrgue per Mn. Rafel Prades, va cantar tota la Missa tenint uns moments d'excel·lència en el "Te Deum laudamus" de Perosi i en l'acte d'acció de gràcies amb el "Tu es sacerdos" d'un compositor alemany. Cal reconèixer i aplaudir l'esforç que van fer tots ells assajant diverses setmanes abans, des del setembre, i felicitar-los pel bon cant i la bona música que van regalar als assistents. L'Altar, lluint el millor mantell, va estar guardat amb flors de Forcall.

Des del Bisgargis volem donar l'enhorabona a Mn. Víctor Cardona.

Un moment de la celebració

ESQUITXOS D'HISTÒRIA

per Antoni Eixarch Cardona i Carmen Ferrer Llop

Aquesta vegada fem un esquitx d'història amb una càrrega de sentiments important. Carmen va tractar molt amb el nostre personatge i en el seu centenari ens ofereix l'oportunitat de recordar a l'home que d'una

forma callada va contribuir a esquitxar-nos de cultura.

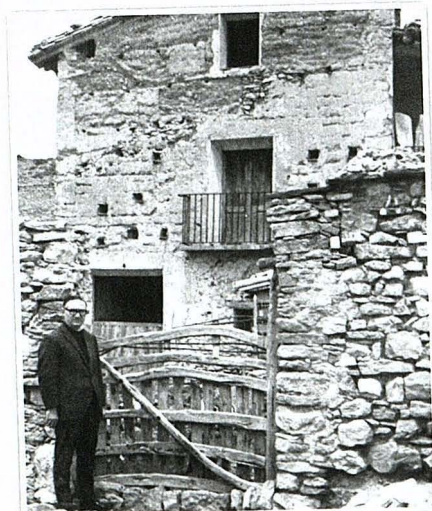
Completem la secció amb un annex a l'article "Forcall i els Germans de l'Hospital de la Santa Creu", publicat en el núm. 331-Estiu 2018.

CENTENARIO DEL NACIMIENTO DE JOSEP SABATER CARBÓ

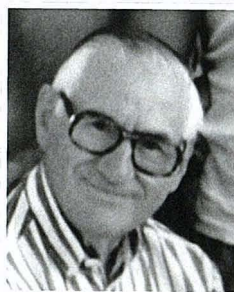
(FORCALL, 15.11.1918 - BENIDORM, 27.03.1999)

Mis primeros recuerdos de José Sabater fueron unos álbumes que había montado con fotos y recortes de revistas mientras estuvo en Estados Unidos donde se veían paisajes, edificios imaginativos y productos de consumo prácticamente desconocidos aquí. Corrían los primeros años de los 60 y USA era un lugar mítico y distante que conocíamos sólo por el cine. Pensar que alguien nacido en el Mas de les Refoies se hubiera graduado en una universidad americana, lo equiparaba a un astronauta por no decir a un extraterrestre. Sus comentarios eran siempre didácticos y fascinantes.

Según explicó él mismo, su primer contacto con maestros fue en las clases de mayores en el Colegio de Santa Ana donde acudía con su madre a las clases de adultos. Así empezó su larga relación con la enseñanza. La Guerra Civil reafirmó su decisión de dedicarse a la pedagogía y aprendió francés, inglés y alemán porque él pensaba que "Los pueblos deben entenderse mejor entre sí".

Casa natal Mas de Refoies - 1968

Josep Sabater

Había dejado Forcall para estudiar con los Hermanos de las Escuelas Pías y consiguió graduarse en 1951 en la escuela Normal de Tarragona. La Orden Escolapia, en la que había

ingresado, lo destinó primero a Tàrrega y después Balaguer, en donde fue Rector entre 1955 y 1958. Consciente de su potencial, la Orden lo destinó a Estados Unidos, a la St. Bernard High School en Los Ángeles como responsable del área de dibujo técnico. En su tiempo libre obtuvo la Licenciatura de Pedagogía en la Universidad de Villanova de Pensilvania (1961). Enseñar y cómo hacerlo sería la gran pasión de su vida. Para ello tenía gran capacidad, voluntad e imaginación.

En 1964 regresó a Barcelona y fue el responsable de los cursos superiores en la Escuela Pia de San Antón, donde permaneció diez años. Allí estableció contacto con la Colonia Forcallano-Catalana casi desde sus inicios y fiel a su personal estilo, siempre en un discreto pero sumamente riguroso y eficaz segundo plano, trabajó con lealtad y buen hacer para el boletín Bisgargis.

Canalizó su interés por Forcall, a través de la Colònia y de los originales diseños dedicados a sus amigos del pueblo. Una de sus primeras actividades fue preparar junto al profesor José Eixarch la primera Exposición Histórica en 1968 que se expuso en lo que hoy es la sala noble del Ayuntamiento. Ampliada en su contenido resultó ser la base del primer museo (1971) exhibido en el que ahora es el local del Hogar del Jubilado. A él se debe la disposición de las piezas, letreros y paneles informativos.

En 1974 decidió renunciar a la Orden y continuó la enseñanza en la Academia Sant Jordi de Molins de Rei, donde dejó una huella imborrable. En sus clases de inglés, introdujo las canciones del americano Bruce Springsteen, the Boss, para alegría de sus alumnos y sorpresa de más de un padre bien pensante.

Hacia los ochenta volvió a reconectar con él. Los dos habíamos vivido fuera del país y esta distancia hizo visible el cordón umbilical que nos unía a Forcall. Casi sin darnos cuenta, estábamos los dos trabajando en un libro "FORCALL, Lugares, Gente e Historia" que apareció en 1986. Fue una experiencia inolvidable con discusiones y polémicas, pero siempre sabiendo que José demandaba exigencia intelectual y honestidad, algo que le caracterizó toda su vida. Paralelamente se fue implicando más en el Bisgargis lo que se refleja en los enunciados de los artículos utilizando en los títulos letras de mayor calidad y con rasgos característicos para cada una de las distintas secciones; como las "Pinceladas Históricas", "Cartas a José Eixarch", "Ecos forcallanos", "Noticiarios", etc. El diseñó, en enero de 1969, la cabecera de la revista.

Pensilvânia - 1960

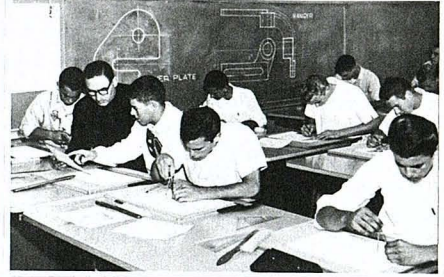
Su colaboración en la revista está muy marcada por dos líneas de interés, los forcallanos que emigrados a Alemania y la Greda, a los que mandaba regularmente la revista, y el intento de conectar noticias actuales con referencias a hechos históricos generales, "Entre el tiempo y el espacio", o ampliando la influencia geográfica con la "Ventana Comarcal". En 1987 aceptamos la responsabilidad de hacernos cargo de la publicación del boletín Bisgargis, aunque él nunca quiso aparecer como tal. Fue un compañero de fatigas fiable, adaptable y al que se podía "corregir" sin que se sintiera ofendido. Por encima de todo siempre buscaba mantener un nivel digno, tanto en contenido como en presentación, aún dentro de las dificultades técnicas que, en aquellos años, implicaba materializar la revista. Nuestro sueño fue conseguir que saliera en imprenta y olvidar el desfasado "ciclo estyl" cosa que logramos en 1991. El primero fue el nº 231. La Colònia en su reunión de Noviembre de 1995, con motivo de un cambio de junta, le distinguió especialmente junto a Rodolfo Sales y José Ferrer. Tres personas que hicieron posible la continuidad de la asociación durante unos veinte años en condiciones difíciles. Jubilado y con una salud frágil se trasladó a

Benidorm en 1996 aunque siguió aportando colaboraciones a la revista hasta su muerte tres años más tarde.

Como dice su sobrino Ramon, "era un hombre que abría caminos, que facilitaba con su actuación que los deseos se transformaran en hechos y llegaran a buen puerto. Una persona entusiasta que, siempre en segunda línea, disfrutaba de los logros tanto de sus alumnos como de organizaciones o amigos".

Esfuerzo, discreción y respeto a los demás, formaron la columna vertebral de su manera de vivir y enseñar, para, en sus propias palabras "conseguir que germine la personalidad de los futuros ciudadanos". Gustaba citar el bello poema de Becquer sobre una lira olvidada, que espera la mano capaz de hacerla sonar, como metáfora del papel del enseñante "el profesor debe ser capaz de conseguir con ilusión, arrancar a sus alumnos notas vivas de

un potencial que los alumnos poseen, a menudo sin saberlo".

Clase de dibujo en St. Bernad - 1962

Siempre le recordaremos porque Josep Sabater nos ha dejado dibujos, escritos, poesías, manualidades y sin duda cuando tengamos un Bisgargis en las manos.

Nota: Fotografias del Archivo familiar Boix-Sabater

FORCALL I ELS GERMANS DE L'HOSPITAL DE LA SANTA CREU

Annex a l'article publicat en el núm. 331

En l'escrit publicat en el núm. 331 del *Bisgargis* corresponent a "Estiu 2018" vam ometre involuntàriament el nom d'un altre germà del Forcall.

Es tracta de José Ferrer Viñals que va néixer el 1872 i va ingressar a la Comunitat el 08.08.1895. Així el nombre total de forcallans que portaren l'hàbit són 9.

Poca cosa sabem d'ell, solament que va participar en la guerra de Cuba (1895-98) i per això li deien Josepet de Cuba i que en algun període de la guerra civil espanyola (1936-39) va estar al Forcall. Cap d'aquests dos fets hem pogut contrastar documentalment, malgrat que del segon n'estem més segurs que del primer.

Hem tirat d'hemeroteca i amb sorpresa per part nostra hem vist que en el núm. 203 del *Bisgargis* corresponent a "Agosto-Septiembre 1984" apareix un petit escrit titulat "Hermanos

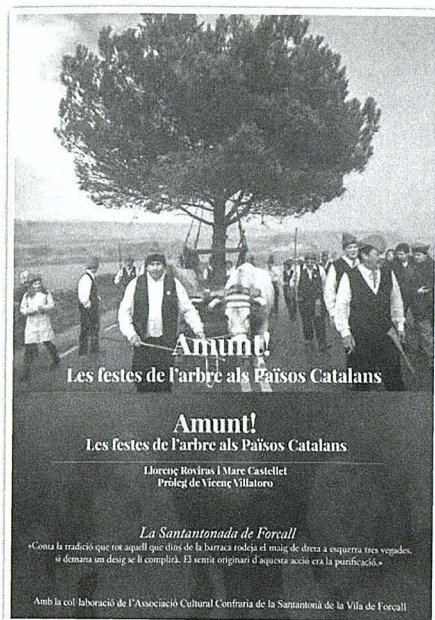
del Hospital de la Santa Cruz: Héroes anónimos", on es fa esment dels mateixos germans que relacionem en el nostre article i també omet al germà José Ferrer Viñals, però ens ha fet corregir una data, el germà José Ferrer Magna va ingressar a la Comunitat el 22.09.1924 i no el 08.07.1895, com dèiem nosaltres.

El petit escrit va signat per "*Hermano de la Caridad*" i fa referència a una carta d'agraïment, datada en el 31.12.1889, de l'Alcalde de Barcelona, D. Francisco de Paula Rius i Taulet, a la Congregació pels serveis de caritat i piadosa abnegació que van fer els germans en l'acollida d'indigents a l'edifici sota el dipòsit del Parc entre el 1885 i el 1888. També cita que amb motiu del centenari de la Congregació el "*Diario de Barcelona*" de 27 de març de 1984 explica l'origen de la Germandat.

Anirem a l'hemeroteca del Diari de Barcelona a veure si trobem més dades.

INTERPRETACIONS

per Antoni Eixarch Cardona i Carme Ferrer Llop

Un dels actes culturals de les festes de Sant Antoni 2018 va ser la presentació, duta a terme pels mateixos autors¹, d'Amunt!!! - Les festes de l'arbre als Països Catalans que dedica 7 pàgines i 6 fotografies a la Santantonada del Forcall.

En un reduït grup d'amics ens vam plantejar fins a quin punt és correcte incloure al Forcall dins els Països Catalans; aquesta discussió i contrast d'opinions ens va portar a fer les següents reflexions i interpretacions que volem que s'entenguin exclusivament dins un context d'àmbit cultural i que volem fer extensives a altres denominacions que habitualment veiem escrites.

Quan llegim en un text la frase Corona catalanoaragonesa o en un titular Països catalans o País valencià, els nostres sentiments influïts per les arrels forcallanes que portem dins ens fan dubtar i a vegades rebutjar-les per entendre que no s'ajusten al que entenem com a àmbit històric i geogràfic propi; la Corona ca-

talanoaragonesa no és..., és la Corona d'Aragó, els Països catalans..., res..., nosaltres som valencians..., País valencià... no existeix...

Freqüentment es fan servir aquestes expressions que en un moment, com el d'ara, de controvèrsies de tipus polític i social poden semblar tenir al darrere una determinada intenció.

Res més lluny de la realitat, pensem que la majoria dels que l'utilitzen i dels que l'utilitzem ho fan i ho fem en el sentit que resumim tot seguit.

CORONA CATALANOARAGONESA²

Aquest terme no té cap caràcter oficial i en cap cas és alternatiu ni antagònic al de Corona d'Aragó, malgrat que és utilitzat amb normalitat pels historiadors.

La intitulació dels monarques era de reis d'Aragó, de València, de Mallorca, de Sicília, de Sardenya, de Nàpols, comtes de Barcelona..., sense que hi hagués un nom oficial per al conjunt de regnes, comtats i territoris de la Corona.

Al s. XIII ja es troba l'expressió *regno, dominio et corona Aragonum et Catalonie*.

Aquest context també es dona quan es fan servir denominacions com regne astur lleonès, monarquia castellanoleonesa, etc.

Per tant, atenent aquestes realitats històriques, s'utilitzen indistintament les dues expressions amb què es fa referència al caràcter inicialment dual de la confederació i al pes de Catalunya dintre seu com prova que l'arxiu de la Corona d'Aragó estigui a la ciutat comtal.

PAÏSOS CATALANS³

Aquest terme tampoc té cap caràcter oficial. S'utilitza habitualment per referir-se als territoris que estan dins d'una mateixa unitat històrica, cultural i especialment lingüística (llengua romànica occidental derivada del llatí vulgar d'origen al s. V i que s'expandeix pel territori entre els s. VIII i XIII a la qual po-

dem afegir el dialecte occità gascó de la Vall d'Aran, ja li diguem català, mallorquí o valencià) sense cap mena de connotació política, malgrat que alguna vegada determinats partits polítics i societats civils han volgut donar-li indogudament aquesta orientació.

L'origen de l'expressió es troba en escrits publicats per intel·lectuals catalans l'any 1886.

La seva geolocalització es concreta en Catalunya, País Valencià, Illes Balears, Franja de Ponent, Catalunya Nord (França), Andorra i l'Alguer (Sardenya-Itàlia). A vegades es prescindeix de les tres últimes en funció de l'objecte del treball en qüestió.

És simplement, doncs, una nominació que ens ajuda a situar geogràficament uns fets o esdeveniments determinats. No hi ha cap altra lectura.

PAÍS VALENCIÀ⁴

És cert que oficialment no existeix aquesta denominació, però és molt comú fer-la servir per identificar una unitat cultural i geogràfica que és coincident amb l'actual Comunitat

Valenciana, de la mateixa manera que ho fa l'Estatut d'Autonomia en el seu Preàmbul i en el Títol I, Article 1r, equiparant-lo a les denominacions de Regne de València o Poble valencià que freqüentment s'utilitzen en el mateix sentit.

La nostra conclusió és la de ser receptius a diferents interpretacions d'aquests conceptes i per damunt de tot respectar la llibertat d'expressió d'escriptors, historiadors, cronistes i editors, però cal evitar oportunitats interessats.

Les valoracions i els judicis els deixem al bon criteri del lector, així com les seves conclusions, que deixem obertes a la bona interpretació del contingut d'aquest escrit.

(1) Roviras, Llorenç; Castellet, Marc. Ed. Sidillà. 2017. La Bisbal d'Empordà. ISBN 978-84-97484-0-0.

(2) Font documental de l'Institut d'Estudis Catalans.

(3) Font documental de l'Enciclopèdia General Catalana.

(4) Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana de 1 de juliol de 1982 i modificació de 17 de juliol de 2010.

REFLEXIONS D'UNA SEIXANTENA

per Silvia Sales

Quan venim a aquest món, el primer que fem és plorar, i això que no sabem encara el que ens espera, o sí, i per això voldríem tornar a aquell lloc protegit on no has de preocupar-te de res.

Des dels primers dies ja es veu que som diferents, i no sols pel nostre color d'ulls, el color de la pell, tenir o no cabell, un nas petit o gran... sinó també pel nostre caràcter.

Uns nens mengen i dormen quan toca, s'adapten a la perfecció a les normes de la casa, són tranquils i sembla que tot els vagi de. Altres, més nerviosos o més rebels, fan que els pares es preguntin més d'una vegada per què s'han ficat en aquest embolic. Però tots en definitiva busquem el mateix sobre- viure, que ens estimin i ser feliços.

Amb el temps haurem d'aprendre a conviure amb la família que ens ha tocat i reclamarem el nostre lloc, buscant l'atenció dels adults. Cadascú utilitzarà els recursos que tingui, els que porti ja de fàbrica i els que anirà aprenent pel camí. A vegades serà a base de plors, crits, entremaliadures, o sent molt bons, perquè no tinguin cap queixa de nosaltres. S'aprèn ben petit que actuant d'una determinada manera, obtens una determinada resposta, sembla que t'estimin més o que et tinguin més en compte. I després, fora de casa, segueixes aplicant el mateix. I així a poc a poc, es va formant la nostra personalitat, reprimint segons quines emocions, competint per ser millors que els altres, o intentant passar desapercebuts... A les nostres pors, els nostres dubtes,

les nostres inseguretats, afegim les pors, els dubtes i les inseguretats dels que ens envolten. I és que tots anem arrossegant les nostres ferides.

Tots venim amb un propòsit i amb uns somnis determinats, però fer-se adult significa, a vegades oblidar aquests somnis i aquest propòsit, per acomodar-nos al que s'espera de nosaltres, al que la societat amb els seus missatges et va marcant.

Tenim sort, si la vida ens dona temps suficient, i podem tornar a invertir en els nostres somnis, recuperar-los, saber el que realment ens fa feliç. Saber i recuperar el propòsit de vida, que no és més que allò pel que tu estàs preparat i que coincideix quasi sempre amb les teves qualitats, habilitats, allò que ens dona pau i satisfacció.

No hi ha manual de instruccions, ja ho deia el poeta: "Caminante no hay camino, se hace camino al andar". Uns camins et portaran al lloc que esperaves, altres a un lloc millor o pitjor, però amb tots aprendràs alguna cosa. I el que està bé, és que com a caminats experimentats, cada vegada interpretaràs millor els mapes i no et perdràs amb tanta facilitat.

Ara ja has après que no és important ser el millor, sinó ser la millor versió de tu mateix que puguis arribar a ser. Saps també, que no és important tenir moltes coses, sinó cada vegada necessitar-ne menys. Que el millor que pots fer és acceptar la vida com ve, aprofitant tot el que te per regalar-nos i transitar amb la màxima serenitat possible, aquells moments dolorosos inevitables, que també formen part de la vida. Que és bo i necessari passar tems de solitud per reflexionar, connectar amb les teves emocions... però també saps, que res no seria important si no ho poguessis compartir amb les persones que estimes i que en definitiva, ets la suma de totes les relacions que has tingut, portant amb tu, un trosset de cadascuna d'elles.

No sabem quant durarà aquest viatge, però el que si depèn de nosaltres és que hagi valgut la pena. Cada dia neix amb un munt d'oportunitats i moltíssim motius per agrair.

Gràcies, gràcies, gràcies!!!

Forcall, agost de 2018

Celebració dels 60 anys el passat estiu. Foto: Toni Garcia

ASSEMBLEA DE LA COLÒNIA 2018

El dissabte 13 d'octubre vam tenir el plaer de tornar a celebrar la nostra assemblea anual a Forcall, ha estat un acte amb novetats respecte a edicions anteriors, sobretot respecte al lloc escollit per l'assemblea, ja que tots els actes s'han concentrat en un mateix espai, el pavelló vell, que té una bona accessibilitat, és molt recollit i evita desplaçaments. Amb aquesta proposta hem aconseguit més dinamisme en els diferents actes programats, assemblea, presentació de llibre, projecció de documental, exposició fotogràfica i dinar de germanor.

Com ve sent habitual vam començar la diada amb una missa a l'església de l'Assumpció, mossèn Juanjo va oficiar una cerimònia molt emotiva dedicada als socis i simpatitzants de la nostra associació, volem agrair al nostre mossèn la seva decidida col·laboració i sobretot les sentides paraules que ens va dedicar.

Al migdia van començar els actes més protocol·laris de l'assemblea. La nostra secretària Llum Polo va donar el tret de sortida de la reunió, amb la lectura de l'acta de l'any 2017, que va ser aprovada per tots els presents, va passar la paraula al vocal Sergio Bordás, que va informar de les activitats realitzades al llarg de l'any. El nostre tresorer, Jordi Fornell, va ser l'encarregat de mostrar el balanç econòmic de l'any 2017 i de presentar els pressuposts del 2018, que van ser aprovats. Tot seguit el vicepresident Ismael Carbó va explicar als presents les activitats previstes pel present exercici, moltes de les quals ja

s'han realitzat a causa de les dates en què es fa l'assemblea. Finalment el president Ferran Sales es va adreçar al públic assistent per dedicar unes paraules, l'informe de presidència va servir per proposar una nova junta directiva i per acomiadar-se com a president després de vuit anys al capdavant de l'associació. El públic assistent va respondre amb una forta ovació.

Es va proposar alguns canvis estatutaris, relatius a la seu social i a la clarificació de la figura dels presidents emèrits, que també van ser aprovats.

Com que no sortia cap candidatura nova, es va procedir a votar la composició de la nova junta, formada bàsicament pels mateixos membres de la junta anterior, amb alguna baixa i per sort amb alguna cara nova, cal agrair a la Teresa, l'Imma i la Mònica la seva decisió.

La composició de la nova junta és la següent: President: Ismael Carbó. Vicepresident: Sergio Bordás. Secretari: Jaume Carceller. Tresorer: Jordi Fornell. Vocals: Carme Ferrer, Llum Polo, Vicent Pascual, Miguel Rodés, Teresa Sos, José Miguel Carbó, Imma Piquer, Mònica Bordás.

Ferran Sales passa a ser president emèrit i continuarà col·laborant amb nosaltres tal com ho venen fent els altres emèrits, José Mª Carceller, Pilar Polo i Antoni Eixarch, amb les

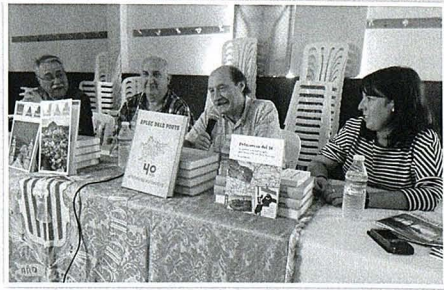
atribucions que li donen les modificacions estatutàries.

Ismael Carbó, nou president de la Colònia, va presentar els projectes que volem tirar endavant.

En l'apartat de precís i preguntes es van comentar diferents temes relatius al nostre butlletí, sobre la tipologia de la lletra i a la correcció ortogràfica i gramatical dels textos. Des de la redacció intentarem solucionar el tema, creant una comissió i estudiant com fer la lletra més gran.

Va sorprendre els presents la projecció d'un documental que va fer RTVE l'any 1973, per al programa "Raïces", dedicat a l'artesanía de l'espardenya, va ser filmat a Forcall i van participar moltes persones del poble, poder-les reconèixer va ser una tasca entretinguda, els presents van aplaudir aquesta simpàtica iniciativa.

Al finalitzar l'assemblea es va presentar el llibre "Aplec dels Ports - 40 anys d'història col·lectiva", a càrrec del Centre d'Estudis dels Ports i Els Ports en Moviment. Antoni Eixarch va obrir l'acte, presentat als tres conferenciats, Ernest Querol, Miguel Armengot i Anabel Ejarque. Van ser unes intervencions magnífiques, que ens van donar a conèixer aspectes desconeguts per a molts del nostre emblemàtic Aplec comarcal, sobretot referents al seu naixement i a com es viu en l'actualitat. El

llibre va tenir una molt bona acollida i Miguel Armengot va dedicar força exemplars als assistents.

Paral·lelament es van exposar un seguit de fotografies fetes a Forcall l'any 1918 per Adolf Mas i recentment recuperades per Ismael Carbó de l'arxiu Fundació Amatller. Les imatges mostren sobretot els peïrons del terme de Forcall, avui en dia desapareguts, amb una comparativa amb els actuals, també es van exposar diverses pintures del fons artístic de la Colònia.

En acabar els actes programats, vam gaudir tots junts d'un esplèndid dinar de germanor, elaborat per la Carnisseria Rosamèlia de Forcall. El centenar de persones que van participar del dinar van mostrar la seva satisfacció, van poder comprar loteria de Nadal, brindar en cava i ballar amb DJ Omar Selecta, va ser un bon final per a una diada perfecta.

EL "CAMÍ DE CONQUESTA" DELS PORTS

per Mónica Segura

Al llarg d'aquests últims anys, la Mancomunitat Comarcal Els Ports ha estat treballant en un nou producte turístic, el Camí de Conquesta, un projecte que a través de la cultura i el turisme actiu, mostra tots els valors i referents del destí Els Ports.

El projecte s'inspira en la base històrica dels orígens dels nostres pobles, element diferenciador d'on naix l'autenticitat de la comarca, per ser el que ha determinat ja no només l'esdevenir de cadascun d'ells, sinó també la configuració d'una unitat singular amb una llengua, cultura i tradicions pròpies i un patrimoni arquitectònic, viari, gastronòmic o arqueològic únic.

Així, naix un sender circular que transcorre pels principals camins que unien tradicionalment els diferents nuclis urbans de la comarca, travessant valls, rius i muntanyes i mostrant a les persones que el recorren tots els elements que fan que aquesta terra siga autèntica: fonts, assegadors, ermites, jaciments arqueològics i paleontològics, reserves naturals, arbres monumentals i paisatges únics, entre altres.

Aquesta ruta tematitzada ha sigut homologada com a sender de Gran Recorregut, amb el nom de "GR 331 Els Ports - Camí de Conquesta" i uneix els onze pobles que formen part de la Mancomunitat Comarcal Els Ports, a través dels seus 166 km repartits en 15 etapes. Pel terme de Forcall transcorren les etapes 6 i 7. La primera d'elles, anomenada "Larqueologia", està dedicada als importants jaciments arqueològics que tenim a la comarca, entre els quals destaquen la Moleta dels Frares i la Necròpolis de Sant Joaquim de la Menadella. Ve des de Todoella, i passant per davant de la Moleta, el camí s'enfila cap a la Mola de la Vila per a contemplar la bonica vall del riu Cantavella i arribar fins a Forcall, al final de l'etapa. La setena etapa, anomenada "El riu Bergan-

tes", ix de Forcall i va camí cap a Villores i Xiva pel costat d'aquest important riu.

Per tal de recórrer el sender i obtenir tota la informació al respecte (informació tècnica dels recorreguts, altimetries, tracks, etc.), s'ha editat una topogüia, que pot adquirir-se a les oficines de turisme, ajuntaments, alguns bars i llibreries de tota la comarca dels Ports i altres llocs, tant en castellà com en valencià, per només 12 euros. A més a més, amb aquesta, els caminants poden aconseguir un passaport per tal d'anar segellant el final de cada etapa i portar un registre del recorregut realitzat, una motxilla i mapes per no perdre's.

Per una altra banda, el projecte es completa amb el desenvolupament d'una aplicació per a mòbils que realitza un recorregut cultural i històric pels llocs per on transcorre la ruta, principalment els nuclis urbans. L'aplicació, anomenada també "Camí de Conquesta", permet a les persones que arriben caminant als pobles com aquells que només vulguen anar de poble en poble amb el cotxe, gaudir del patrimoni que hi ha a cada lloc. Per a poder accedir a aquesta ferramenta, només ens hem de descarregar l'aplicació al dispositiu mòbil

per poder visualitzar les recreacions històriques dels fets ocorreguts a cada punt, escoltar explicacions de la història d'alguns altres o visitar virtualment llocs de gran interès dels municipis però que, per diverses raons (horari d'apertura, propietat privada o barreres arquitectòniques), tenen difícil accés. L'aplicació es troba en les tendes d'aplicacions d'android o ios, a més de poder descarregar-se a través d'uns codis QR que hi ha als cartells instal·lats en els diferents punts d'interès dels municipis. A cada poble s'han gravat les recreacions amb actors i actrius locals i la temàtica d'aquestes escenes gira al voltant de diferents fets transcendents dins de la història comuna de la comarca. En el nostre cas, Forcall té com a temàtica "la conquesta de les aldees", protagonitzant les lluites d'aquestes contra la vila de Morella des de temps medievals. Les escenes es van gravar al forn antic, a la porta de l'ajuntament i a l'ermitori de Sant Josep, principalment, i es va comptar amb el treball i l'ajuda de molta gent del poble. Amb "Camí de Conquesta" es completen els diferents projectes turístics desenvolupats a

través del Pla de Competitivitat Turística de la Mancomunitat Comarcal Els Ports, que ha estat vigent entre els anys 2016 i 2018 i que ha suposat un gran impuls turístic d'aquest destí d'interior, començant pel llançament i consolidació de la marca turística Els Ports és autèntic, que ha assolit un molt bon posicionament en l'àmbit provincial i autonòmic i la plataforma de reserves d'allotjaments, restaurants i activitats www.elsports.es, important aposta per consolidar la comercialització de productes i serveis turístics dels Ports, per finalitzar amb totes les estratègies de publicitat i promoció de la zona i altres projectes que pretenen reforçar la percepció de destí turístic, com la col·locació de monòlits amb el nom del municipi i la comarca a cada poble (en el cas de Forcall s'ha instal·lat a l'entrada del poble per l'ermitori de Sant Josep), la producció de fullets turístics corporatius per a cadascun dels municipis de la Mancomunitat Comarcal Els Ports, mapes turístics de la comarca, fullets de promoció d'activitats, restaurants i hotels, etc.

EL TEMPS *per Miguel Rodés. Gràfics Laia Ferrer.*

El mes de setembre ha estat calorós, amb unes màximes de 29° els dies 2, 21, 22 i 23 i una mínima de 12° el dia 29, les precipitacions ens han deixat un total de 211/m², va ploure una mica els dies 3, 4, 9, 10 i 18, poc més que destacar d'aquest mes.

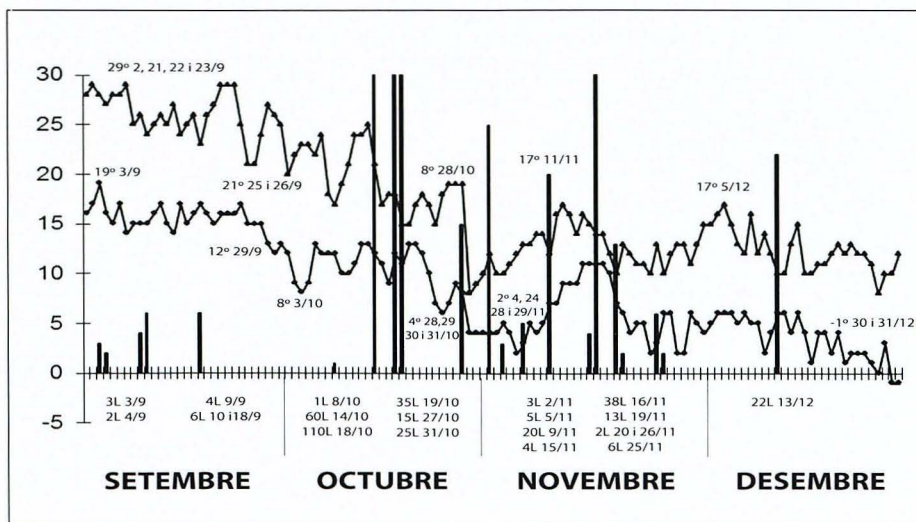
L'octubre, en canvi, ha estat més complicat, sobretot per les precipitacions, en total 246 l/m², destacant els dies 18 i 19, en 110 litres i 35 litres respectivament, o els 60 litres del dia 14, massa aigua concentrada en pocs dies, el dia 18 va començar a ploure a les quatre del vespre i no va parar fins a les sis de la matinada del dia següent. La temperatura màxima va ser de 25° el dia 13 i les mínimes 4° els dies

28, 29, 30 i 31. El mes es va tancar amb una capa de granís el dia 31, acompanyada d'abundant pluja.

El novembre va continuar igualment plujós, però molt més moderat, en total es van mesurar 93 l/m², destacant els 38 litres del dia 16. La temperatura màxima ha estat de 17° el dia 11 i les mínimes de 2° els dies 4, 24, 28 i 29. El vent va bufar fort de l'oest el dia 26.

Al desembre poques precipitacions, tan sols 22 l/m² el dia 13, la màxima va ser de 17° el dia 5 i la mínima -1° per tancar l'any, els dies han estat molt solejats però les nits han estat fredes, amb fortes rosades.

	Mitjana màxima	Mitjana mínima	Total pluja	Màxim vent
Setembre	25°9'	15°9'	211/m ²	
Octubre	18°1'	9°7'	246/m ²	
Novembre	12°7'	6°	93l/m ²	26 Oest
Desembre	12°4'	3°5'	22l/m ²	

FIRETA DE NADAL

per Mariló Valles

El passat dissabte 8 de desembre va ser la fireta de Nadal. Des de ja fa uns anys aquesta fireta és un dels actes que obri l'agenda nadalenca del poble, i al qual no es pot faltar!. Aquesta compta en paradetes on es poden adquirir una gran varietat de detalls i regals, la majoria fets a mà per gent del poble.

També col·laboren associacions com el club esportiu Xafa-roques, que ens exposa material esportiu del club, camisetes, loteria,; l'associació la Forca que ens va cuinar un boníssim xocolate calent per berenar.....; la colònia Forcallano-catalana fent manualitats el casal jove de forcall: fent tallers nadalencs,.....; la gent de la residència: exposant les manualitats que fan en tanta il·lusió,.....

I per amenitzar la vesprada, enguany hem gaudit de l'actuació del grup **"els Rockin xics"** que ens van oferir un espectacle musical on van participar tant els xiquets com els grans.

Una fireta amb activitats de diferents tipus per a poder gaudir amb familiars i amics d'una vesprada molt entretinguda, quan ja falten pocs dies per a les festes del Nadal.

Finalment, des d'ací, animar a participar i col·laborar a tots en la pròxima Fireta.

ENHORABONA és GENIAL!!

PULSO FORCALLANO

■ LÍNEA ELÉCTRICA.

El pasado mes de noviembre, en la visita que la Sra. Maite Vela -delegada de Red Eléctrica de España- realizó a la residencia de la tercera edad, se confirmó al Ayuntamiento que los trámites para la eliminación y desmontaje de la línea de 400 KW --que en Forcall conocemos como de Escatrón- iban muy avanzados, a la espera sólo de la aprobación ambiental por parte del Ministerio. Hay que recordar que ya se ha ejecutado y puesto en marcha la nueva línea que se llevó más hacia el oeste para poder eliminar esta de la que hablamos. Ya en el mes de diciembre la misma delegada anunció al alcalde, vía telefónica, que ya se contaba con dicha aprobación, por lo que licitaban la obra para su adjudicación a una empresa que pueda llevar a cabo los trabajos. Parece ser que está previsto que se inicien a finales del mes de febrero o principios de marzo, y conllevarían la eliminación de la línea más cercana a la localidad. Una reivindicación histórica y una gran noticia para Forcall, que comportará eliminar los apoyos comprendidos desde el 257 al 294. Un total de 37 apoyos, que la compañía ha ido notificando a los propietarios de las parcelas afectadas, que recuperarán de nuevo la servidumbre perdida hace muchas décadas. Se liberará este espacio que afecta también por proximidad a viviendas del municipio y a la zona del campo de fútbol.

Visita Delegada Red Eléctrica

Por otro lado, destacar que el Ayuntamiento de Forcall, ha presentado alegaciones al proyecto de la empresa Forestalia, que pretende instalar aerogeneradores en la zona limítrofe de la provincia de Teruel, en las localidades de la Iglesuela y Cantavieja. Las alegaciones van dirigidas a la no realización de la línea de evacuación, donde una de las alternativas sería su paso por el término municipal de Forcall hasta la subestación de Freixemeno. Recalcar que en su día el Ayuntamiento consideró que debido al número ya existente de líneas, no debía realizarse ninguna más, consiguiendo que la Conselleria de Medi Ambient estableciera en su informe ambiental respecto a la línea de Red Eléctrica, una salvaguarda que impide la realización de ninguna nueva línea por el término municipal.

■ RESIDENCIA

Planells residència

La Conselleria de Cultura ha otorgado una ayuda de casi **40.000 €** al Ayuntamiento de Forcall para que pueda llevar a cabo la reparación de una parte del tejado de la iglesia del Convento de los Dominicos. Esta actuación complementará la llevada a cabo el año pasado y permitirá reparar las partes más dañadas de la cubierta de este edificio, para garantizar la no entrada de agua y la seguridad y poder realizar de ma-

nera más asidua diferentes actividades en este espacio que fue cedido por el obispado de Tortosa al Ayuntamiento de Forcall.

Por otro lado, tanto el Obispado de Tortosa como el Ayuntamiento de Forcall, han mantenido reuniones tanto con la Diputación de Castellón como de la Conselleria de Cultura, por tal de obtener financiación para llevar a cabo la reparación de la ermita de Sant Josep, que se encuentra cerrada desde hace décadas y que en los últimos meses se ha deteriorado considerablemente. Destacar al respecto que el obispado ha comprometido una inversión de **15.000€** para una actuación de urgencia, a la vez que se ha presentado una solicitud de ayuda a los fondos LEADER que la gestiona la Las obras de la residencia de la tercera edad de Forcall continúan de nuevo. Actualmente hay que destacar que se han realizado los trabajos de ayuda a la accesibilidad aprobados por la Conselleria de Presidència, la realización de una nueva entrada con rampa, la eliminación en las antiguas habitaciones de un pequeño bordillo que había en las duchas, y el ajuste de todos los suelos de los baños con un sumidero en medio para la eliminación del agua, con un presupuesto de **70.370€**, mejorando así los criterios establecidos por la Conselleria de Benestar Social. También se ha adaptado la grifería a los nuevos parámetros de accesibilidad y en algunas habitaciones se ha ampliado el ancho de puerta para que cumplan con la actual normativa, facilitando el paso de sillas de ruedas, camillas o camas. Por último destacar que también se ha realizado la apertura de nuevos espacios en la fachada del edificio para poder realizar a posteriori unas nuevas escaleras de evacuación de incendios, que la Conselleria ha establecido como obligatorios, ante la nueva creación de plazas.

A esta ayuda hay que añadir que la parte no subvencionada fue complementada con la aportación de **54.000€** que Red Eléctrica hizo para esta nueva fase, de donde ade-

más se instalará el nuevo ascensor en la parte nueva.

Así la Sra. Maite Vela -delegada de Red Eléctrica- en la visita del pasado mes de noviembre a Forcall, apostó por el compromiso social en la localidad y por esta infraestructura que generará trabajo y atención a nuestros mayores.

Destacar también que a finales de diciembre se han adjudicado dos nuevas fases de obra cuyos precios de licitación son: **61.124, 57€**, provenientes de una ayuda de la Diputación de Castellón y **65.451,42€**, subvención otorgada por la Conselleria a través del IVACE, dentro de los fondos de compensación eólica. A éstas se les sumará una nueva licitación en breve, a principios de enero, de **102.573,71€**. Estas ayudas irán dirigidas a la finalización de la ampliación de la residencia y a las nuevas 15 plazas y servicios comunes para todos los residentes.

Por otro lado, con motivo de esta ampliación, el Ayuntamiento de Forcall, ha recibido de la Conselleria de Benestar Social la cantidad de **25.000€**, que ha servido para equipar la parte nueva con la adquisición de 4 camas especiales para residentes con alzheimer, y para la compra de 80 sillas nuevas, 20 reposapiés y 20 sillones relax abatibles. Es la mayor ayuda que ha recibido el Ayuntamiento para este concepto en años. Destacar también que para el año 2019 la Conselleria de Benestar Social ha establecido una precio plaza/día de **60€**, subiendo los **53€** actuales, un muy importante incremento que ayudará a mejorar las ratios de eficiencia y rentabilidad del servicio. Existe también el compromiso de la Conselleria de concertar 7 nuevas plazas, quedando las 8 restantes para acceso libre.

Por último subrayar que el programa llevado a cabo por la residencia Menjar a Casa, ya cuenta con 12 personas que se benefician del servicio de entrega a domicilio del menú diario. El precio para este 2019 pasa a ser de **4,04 €** por día.

LLUVIAS Y OBRAS DE MEJORA DEL BADÉN DEL RÍO CANTAVIEJA

El pasado mes de octubre Forcall también sufrió desperfectos por las lluvias torrenciales. La acumulación de fuertes lluvias y de los tres ríos que forman el Bergantes, provocó problemas en algunas pistas como las de acceso a las masías de Xorrador, Torre Amela y camino de Xiva, camino rural de la Todoella, camino Mas de Libori-Torreselló y otros en menor medida. Daños que mayoritariamente han sido reparados en una primera actuación, con una aportación de la Diputación de **4.000€**

También hay que destacar los daños que causó el río Cantavieja en la pista que baja del azul del Moli Matalí, donde la amplitud del río hizo desaparecer la misma y aguas más abajo taponó de nuevo el badén de paso del antiguo basurero. Esa misma semana se habían finalizado las obras de la pasarela que permitirían una limpieza mejor de los antiguos tubos. No obstante debido a un informe de la Conselleria de Medi Ambient, solo se había podido limpiar graves 10 metros río arriba de esta pasarela, habiendo solicitado el Ayuntamiento la limpieza hasta la altura de los lavaderos. Desde el Ayuntamiento ya se ha enviado una carta de queja tanto a la Confederación del Ebro como a la Conselleria, para que permitan la limpieza de gravas en el cau-

ce, indicando las quejas de los vecinos afectados, ya que el río causó muchos desperfectos en el camino de acceso a las fincas agrarias, quedando durante unas semanas intransitable este tramo. Además el Ayuntamiento ha solicitado ayuda a la Conselleria de Presidència, dentro de la convocatoria que se abrió para paliar los daños por estas lluvias.

También las lluvias provocaron daños en la red de suministro de agua, llevándose, cerca del puente de Villores, unos 200 metros de la tubería que sube desde el sondeo a la Torre Dionisio. Esto provocó que durante dos días se complementara con cubas la capacidad de los depósitos. Gracias a que tienen una capacidad de 1.700.000 litros se pudo aguantar el abastecimiento sin ningún tipo de restricción, hasta que estuvo reparada la red de abastecimiento general desde el sondeo.

AYUDAS A LA CONTRATACIÓN DE DESEMPLEADOS.

El Ayuntamiento de Forcall ha recibido nuevas ayudas para la contratación de personal en situación de desempleo. Estas han sido de la Conselleria d'Ocupació, dentro de los programas *Emcord* de **17.231,61 €** y *Emcorp* de **17.269,75 €**. Ambas han servido para contratar a 4 personas que realizan

trabajos de dinamización de espacios municipales, así como de limpieza de la localidad.

De la Conselleria de Presidència, dentro del programa Emerge, también se ha recibido una ayuda de **74.112,28 €**, con la que se ha contratado a 7 personas, empezando los trabajos con la limpieza de las fincas colindantes a la población, con una importante actuación que está permitiendo mejorar muchos espacios periurbanos, así como la eliminación con trituradora de los restos agrícolas. Los resultados de momento son muy buenos y a la vez también se han iniciado trabajos de limpieza de caminos y pistas, así como la restauración de algunas paredes de caminos que habían caído.

■ HOGAR JUBILADOS

Han finalizado las obras en el hogar del jubilado que consistían en una pequeña actuación para cubrir con placas de polícarbonato la zona más alta de la entrada, donde la altura era bastante considerable y producía pérdidas de calor en épocas de invierno. Esta acción ha contado con un presupuesto de **1.500 €** y con una ayuda de la Diputación. También se ha podido realizar una pequeña intervención en el tejado donde se producía alguna filtración de agua.

Se ha instalado acceso a internet en el hogar del jubilado lo que permitirá realizar diversas actividades que hasta ahora no podían llevarse a cabo.

Además por parte del Ayuntamiento se han iniciado actuaciones de dinamización de este espacio, realizando actividades para los más mayores, por parte de una de las personas contratadas en los programas de formación de menores de 30 años.

■ ACTUACIONES TURÍSTICAS

Desde el Ayuntamiento de Forcall se han llevado a cabo diversas iniciativas orientadas a mejoras en los servicios turísticos.

Así, entre las más destacadas cabe señalar: dentro del Plan de competitividad turística de la Mancomunidad dels Ports, la realización de un GR circular llamado Anell de Conquesta, que une muchas de las localidades de la Mancomunitat (Forcall, Villores, Xiva de Morella, Morella, Castell de Cabres, Vallibona, Vallibana, Ares del Maestre, Vilafranca, Portell, Cincorres, La Mata, Olocau del Rey, Tòdolella, Forcall), estableciéndose, sellado en una especie de pasaporte del GR, la señalización de los espacios más destacados. También se ha editado un video dando a conocer la historia medieval de estas localidades, con la realización de recreaciones por personas de cada uno de los pueblos, así como la colocación de códigos QR y la edición de folletos y guías de estos espacios y de cada uno de los pueblos.

Dentro de este programa se recibió la visita de una serie de periodistas especializados en el ámbito turístico para poder dar a conocer en sus blogs, periódicos y revistas cada uno de los pueblos que conocieron. Se ha homogeneizado la marca turística comarcal, con la instalación también de nueva señalética y realizado una central de reservas propia para los hosteleros de la zona. Y se ha mejorado la difusión en redes sociales, así como en diferentes medios de comunicación.

Los últimos datos registrados en la Tourist Info han venido a constatar el incremento de visitas a la localidad. En lo que se refiere a las visitas a museos, un total de 1.136 personas han pasado a conocer los diferentes museos que tiene Forcall, consolidando los incrementos en los últimos años. Recalcar en este apartado que la Agencia Valenciana de Tu-

rismo ha concedido la cantidad de 6.500 € para el funcionamiento de la Tourist Info. También el Ayuntamiento ha recibido diferentes ayudas para la promoción de la fiesta de Sant Antoni, entre las que destacan la de la Agencia Valenciana de Turisme de casi unos 3.500 €, y la recibida desde el Patronat Provincial de Turisme de 1.000 €.

■ CUENTA GENERAL

En cuanto a los números y cuentas del Ayuntamiento de Forcall, subrayar que se ha aprobado la Cuenta General de 2017 que se pasó a la Sindicatura de Cuentas, destacando que los números del año 2017 acaban con un remanente de tesorería de **663.454€**. Balance positivo que supone una buena noticia para las arcas municipales.

Se ha podido finalizar el año con un arqueo en caja muy positivo de **412.387€** debido sobre todo al pago en tiempo y forma de la de la gestión de la residencia municipal por la Conselleria d'Hisenda. Una muy buena noticia, ya que esta puntualidad ha rebajado el gasto en concepto de intereses bancarios.

■ PLAN 135 INVERSIÓN

Se le ha concedido al Ayuntamiento de Forcall una ayuda que ha solicitado a la Diputación de Castellón y que irá dirigida a dos proyectos diferentes. Por un lado y con un importe de **43.952,64€** se ha otorgado la urbanización y mejora de las calles Cura Carceller y San Vicente, consistente en el cambio de pavimento por el adoquinado y la substitución del saneamiento e instalaciones de agua.

Por otro lado se realizarán mejoras en diferentes calles de la localidad que dan acceso a la población, destacando la actuación en la calle que va desde Tomás Salvador a las escuelas y otras calles de la zona de las eras y de la calle de La Font. Estas actuaciones tienen un presupuesto de **26.947,36€**.

■ REGULARIZACIÓN CATASTRAL

Los particulares y propietarios de inmuebles, sobretodo de zona rústica, están recibiendo las notificaciones de catastros de las valoraciones de las fincas. Cabe recordar que este procedimiento fue iniciado en el año 2015 por el Ministerio de Hacienda, obligando, dentro de las medidas recaudatorias para corregir el déficit público, a hacer estas regularizaciones que suponen aplicar nuevos valores a los inmuebles que no habían sido regularizados e introducir nuevas propiedades, sobre todo en zonas rústicas, que hasta el momento no resultaban gravados.

A pesar de que múltiples municipios, entre ellos Forcall, mostraron su preocupación y disconformidad con los valores que se habían aplicado, el catastro siguió con el procedimiento y en el caso de nuestro pueblo empezó el trabajo de campo en el año 2017, siendo junto con otros términos de la provincia los últimos municipios en ser notificados. Ha sido pues en este 2018 cuando los titulares de los inmuebles han sido notificados. Destacar en este punto que los coeficientes que corresponde aplicar a los ayuntamientos, en el caso de Forcall, por parte del Ayuntamiento se tiene el mínimo legal en los valores urbanos y del 0,4% sobre el valor en el suelo rústico (cuyo mínimo legal es el 0,3%), por lo que la presión fiscal que depende del Ayuntamiento es mínima para los ciudadanos de Forcall.

■ DATOS DEL INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA

Destacar en este punto que este año el municipio de Forcall ha sido el único, junto con la Todolella, que ha crecido en número de ha-

bitantes en toda la comarca dels Ports. En el caso de nuestro pueblo se ha aumentado un total de 15 habitantes, pasando de los 438 en diciembre de 2017 a los 453 a 31 de diciembre de 2018, rompiendo así la dinámica de los últimos años.

Es una noticia muy positiva para una zona donde la despoblación, no solo aquí sino en todo el interior de la provincia de Castellón, se está cebando.

■ MESÓN DE LA VILA

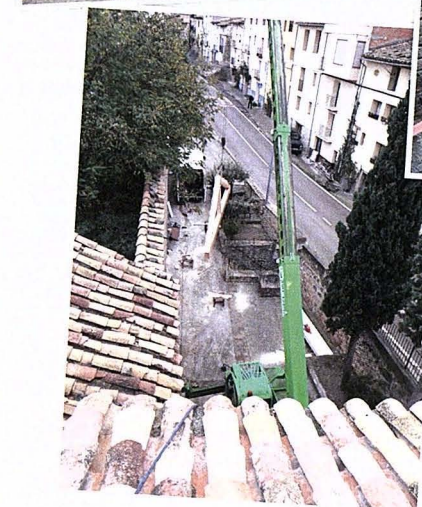
De nuevo se ha vuelto a abrir este espacio, bajo la gestión de Francisco Segura Ferrer. Llevaba sobre un año cerrado, debido a que los anteriores gestores fueron desalojados por incumplimiento de contrato y en los sucesivos pro-

cedimientos se habían quedado desiertas las licitaciones.

■ CONVENT

Han finalizado las obras de restauración del tejado de la iglesia del Convent, que tenían un presupuesto de **40.000€** y que han permitido el cambio de vigas de madera que estaban en muy mal estado, así como la reparación de la cubierta, tanto en la zona cercana al campanario como en la parte oeste del tejado, que eran los puntos más deteriorados.

Quedará, no obstante, una parte del tejado en la zona central, donde se tendrá que actuar para poder acabar la mejora estructural de este espacio.

OBRES AL CONVENT

NOTÍCIES BREUS

NAIXEMENTS

El dia 17 de setembre, a Forcall, **Xavi Orti Ferrer**, fill de Jordi i de Lidón.

El dia 5 d'octubre va nèixer, a Forcall, **Viena Pérez Hernández**, filla de Jesús Enrique i Lilia (Naturals de Veneçuela i residents a Forcall).

El dia 12 de novembre, al Prat de Llobregat, **Alexandra i Daniela Burgos González**, netes de Rosi i Paco

El dia 5 de desembre, a Forcall, **Andrea Medina Márquez**, filla de Wilber i Adinay, neta d'Àngel i Silvia.

Moltes felicitats

RECTIFICACIONS

Al darrer número vam patir dues errades, per una part ens vam deixar a una gitana, Lola Antequera Guarch. Per altra part, vam posar malament l'any de naixement de Sergi Monfort Monlleó, la data correcta es 1 de desembre de 2017.

CONCURS DE DISSENY DEL LOGOTIP DE LA COLÒNIA FORCALLANO-CATALANA

La Colònia Forcallano-catalana té la finalitat de promocionar i mantenir els llaços de relació amb la Vila dels associats que no resideixen al Forcall i la creació, recopilació i divulgació de la informació envers la cultura, història, art, costums i festes de la Vila del Forcall i de la seva comarca.

Dins un propòsit d'actualització de les eines de comunicació social ha sorgit la necessitat d'adoptar un logotip que representi a l'associació.

A proposta de membres de l'associació i amb el vistiplau de la Junta Directiva s'ha cregut convenient obrir un procés de participació mitjançant concurs d'idees amb l'objectiu d'escollir aquell que millor la representi, d'acord amb les bases generals que es poden demanar a la següent adreça de correu:

cforc@hotmail.com

o a qualsevol membre de la junta directiva.

El logotip està destinat a ser la imatge representativa de l'associació en tota la difusió d'informació sobre aquesta, a través de la web i d'altres documents i elements físics.

Podrà participar qualsevol persona, grup o empreses, tant professionals com dissenyadors aficionats o estudiants.

El termini de presentació serà de l'1 de juny de 2019 fins al 8 de setembre de 2019.

Hi haurà un disseny guanyador i un finalista i als seus autors/es se'ls reconeixerà amb un premi en metàl·lic i un certificat acreditatiu.

DEFUNCIONS

El dia 27 de juliol, a Forcall, **María Gracia Millán Monfort**, als 94 anys.

El dia 21 de setembre, a Forcall, **Natividad Gasulla Peñarroya**, als 93 anys.

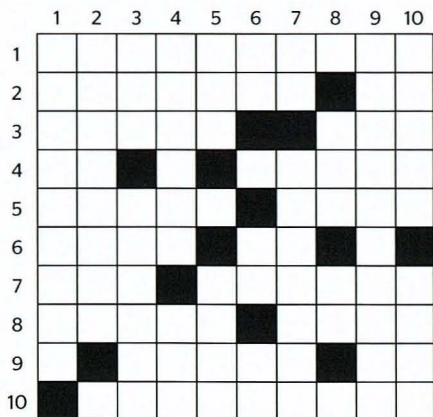
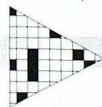
El dia 28 de setembre, a Forcall, **María Joaquina Beltrán Martí**, als 83 anys.

El dia 3 de novembre, a Saragossa, **Rogelio Michavila Eixarch**, marit d'Asunción Palos, als 86 anys, va ser enterrat a Forcall.

El dia 21 de novembre, a Forcall, **Asunción Martí Martí**, als 91 anys.

En pau descansin.

CRUCIGARGIS n° 78 per Cesc Carceller

HORIZONTALES: 1. Gran catástrofe en el orden social o político. 2. Mujer natural de Viena. En la baraja o el dado de póquer. 3. Ante sustantivos, indica que la cantidad, magnitud o intensidad de lo designado es semejante a otra mencionada o consabida. Séptima letra del alfabeto griego. 4. Al revés, preposición. Consonante. En sentido contrario, te dirigirías. 5. En plural, lazo que se estrecha y cierra de modo que con dificultad se pueda soltar por sí solo. Disco membranoso y coloreado del ojo de los vertebrados y cefalópodos, en cuyo centro está la pupila. 6. En plural, pieza de metal o de otra materia en forma de circunferencia. Para ordenar la ejecución inmediata de un movimiento. Mil romanos. 7.

Rio alemán. En plural, mancebo o adolescente de belleza afeminada. 8. Al revés. Volví a caer. Espadaña. 9. Vocal. Al revés. Vuelve a caer. Dos vocales juntas. 10. En plural, altivo, soberbio.

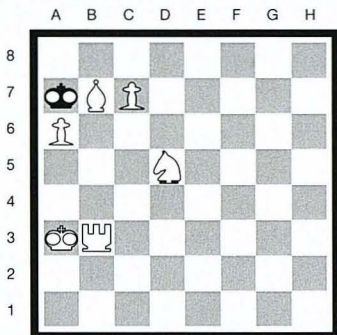
VERTICALES: 1. Perteneciente o relativo a la cadena. 2. Derecho que se pagaba por el paso de los ganados. Vocal. 3. Toma. Chico o mozo. 4. En plural, caverna, cueva, gruta. Al revés, tarifa bancaria. 5. Pez. Sur. Al revés, medida inglesa. 6. Cincuenta y un romanos. Consonante. Al revés. Nota musical. Preposición. 7. Cuatro romanos. Ventilaré. 8. Punto cardinal. Al revés, celebra con risa algo. Sonido que representa la letra B. Consonante. 9. Unión de hombre y mujer, concertada mediante ciertos ritos o formalidades legales. 10. Os atrevéis. Existas.

ESCACS n° 66

LES BLANQUES JUGUEN I FAN
ESCAC I MAT EN DOS JUGADES.

Composició de Laszlo Polgar, el pare de les tres germanes i extraordinàries germanes Polgar. En aquesta posició em d'anar amb cura, doncs ara mateix el Rei negre està "ofegat" i si tingués torn serien taules.

Cesc Carceller.
Director del Centre d'Escacs Sant Cugat.
Monitor Escolar a EDAMI.

NADALS A FORCALL

Reis mags a la Residència

Parada de la Colònia a la Fira de Nadal

Participants a la nostra parada de la Fira

Sansilvestre forcallana

EXEMPLAR GRATUÏT

E-MAIL: CFORC@HOTMAIL.COM

SI VOLEU INFORMACIÓ DE FORCALL, LES FESTES, ACTIVITATS, ESTABLIMENTS O VISITAR ELS SEUS MUSEUS I LLOCS D'INTERÈS, CONTACTEU AMB L'OFICINA DE TURISME (TEL. 964171290) O VISITEU LA PÀGINA WEB [HTTP://WWW.FORCALL.ES](http://WWW.FORCALL.ES)

BISGARGIS: C/ Bruc, 62, pral., 2^a - 08009 Barcelona

FOTOS: Conxita Cardona, José Ramón Gil, Ismael Carbó, Ximo Segura, Santi Pérez, Mariló Valles, Toni García, Jordi Fornell i Sergi Bordàs

EDITA: Colònia Forcallano-catalana.

REDACCIÓ: Carme Ferrer, Sergi Bordàs i Ismael Carbó.

REVISIÓ ORTOGRÀFICA: Vanessa Viñals.

IMPRIMEIX: TORMIQ, S.L. Arts Gràfiques · www.tormiq.com

GENERALITAT
VALENCIANA

TOTS
A UNA
VEU

CONSELLERIA DE TRANSPARÈNCIA, RESPONSABILITAT
SOCIAL, PARTICIPACIÓ I COOPERACIÓ